

CHAMBRE DES REPRÉSENTANTS
DE BELGIQUE

12 octobre 2021

PROJET DE LOI

**portant assentiment
à la Convention du Conseil de l'Europe
contre le trafic d'organes humains,
faite à Saint-Jacques-de-Compostelle
le 25 mars 2015**

RAPPORT

FAIT AU NOM DE LA COMMISSION
DES RELATIONS EXTÉRIEURES
PAR
M. Michel DE MAEGD

SOMMAIRE**Pages**

I. Exposé introductif.....	3
II. Discussion	6
III. Votes.....	10

*Voir:*Doc 55 **2173/ (2020/2021):**

001: Projet de loi.
003: Texte adopté.

BELGISCHE KAMER VAN
VOLKSVERTEGENWOORDIGERS

12 oktober 2021

WETSONTWERP

**houdende instemming
met het Verdrag van de Raad van Europa
tegen de handel in menselijke organen,
gedaan te Santiago de Compostella
op 25 maart 2015**

VERSLAG

NAMENS DE COMMISSIE
VOOR BUITENLANDSE BETREKKINGEN
UITGEBRACHT DOOR
DE HEER **Michel DE MAEGD**

INHOUD**Blz.**

I. Inleidende uiteenzetting	3
II. Bespreking.....	6
III. Stemmingen	10

*Zie:*Doc 55 **2173/ (2020/2021):**

001: Wetsontwerp.
003: Aangenomen tekst.

05370

**Composition de la commission à la date de dépôt du rapport/
Samenstelling van de commissie op de datum van indiening van het verslag**
Président/Voorzitter: Els Van Hoof

A. — Titulaires / Vaste leden:

N-VA	Peter De Roover, Darya Safai, Anneleen Van Bossuyt
Ecolo-Groen	Samuel Cogolati, Wouter De Vriendt, Guillaume Defossé
PS	Malik Ben Achour, André Flahaut, Christophe Lacroix
VB	Annick Ponthier, Ellen Samyn
MR	Michel De Maegd, Katrin Jadin
CD&V	Els Van Hoof
PVDA-PTB	Steven De Vuyst
Open Vld	Goedeke Liekens
Vooruit	Vicky Reynaert

B. — Suppléants / Plaatsvervangers:

Björn Anseeuw, Kathleen Depoorter, Michael Freilich, Koen Metsu
Séverine de Laveleye, Kim Buyst, Simon Moutquin, Evita Willaert
Hugues Bayet, Mélissa Hanus, Daniel Senesael, Özlem Özen
Steven Creyelman, Pieter De Spiegeleer, Kurt Ravyts
Daniel Bacquelaine, Emmanuel Burton, Nathalie Gilson
N , Jan Briers
Nabil Boukili, Marco Van Hees
Christian Leysen, Marianne Verhaert
Melissa Depraetere, Kris Verduyck

C. — Membre sans voix délibérative / Niet-stemgerechtigd lid:

cdH	Georges Dallemagne
-----	--------------------

N-VA	: Nieuw-Vlaamse Alliantie
Ecolo-Groen	: Ecologistes Confédérés pour l'organisation de luttes originales – Groen
PS	: Parti Socialiste
VB	: Vlaams Belang
MR	: Mouvement Réformateur
CD&V	: Christen-Democratisch en Vlaams
PVDA-PTB	: Partij van de Arbeid van België – Parti du Travail de Belgique
Open Vld	: Open Vlaamse liberalen en democraten
Vooruit	: Vooruit
cdH	: centre démocrate Humaniste
DéFI	: Démocrate Fédéraliste Indépendant
INDEP-ONAFH	: Indépendant - Onafhankelijk

Abréviations dans la numérotation des publications:		Afkorting bij de numerering van de publicaties:	
DOC 55 0000/000	Document de la 55 ^e législature, suivi du numéro de base et numéro de suivi	DOC 55 0000/000	Parlementair document van de 55 ^e zittingsperiode + basisnummer en volgnummer
QRVA	Questions et Réponses écrites	QRVA	Schriftelijke Vragen en Antwoorden
CRIV	Version provisoire du Compte Rendu Intégral	CRIV	Voorlopige versie van het Integraal Verslag
CRABV	Compte Rendu Analytique	CRABV	Beknopt Verslag
CRIV	Compte Rendu Intégral, avec, à gauche, le compte rendu intégral et, à droite, le compte rendu analytique traduit des interventions (avec les annexes)	CRIV	Integraal Verslag, met links het definitieve integraal verslag en rechts het vertaald beknopt verslag van de toespraken (met de bijlagen)
PLEN	Séance plénière	PLEN	Plenum
COM	Réunion de commission	COM	Commissievergadering
MOT	Motions déposées en conclusion d'interpellations (papier beige)	MOT	Moties tot besluit van interpellaties (beigekleurig papier)

MESDAMES, MESSIEURS,

Votre commission a examiné ce projet de loi au cours de sa réunion du 28 septembre 2021.

I. — EXPOSÉ INTRODUCTIF

Mme Sophie Wilmès, vice-première ministre et ministre des Affaires étrangères, des Affaires européennes, du Commerce extérieur et des Institutions culturelles fédérales, indique que la Convention du Conseil de l'Europe contre le trafic d'organes a été ouverte à signature à Saint-Jacques-de-Compostelle le 25 mars 2015. C'est une convention ouverte aux États tiers.

La Belgique l'a signée en 2015 comme treize autres États. Elle est entrée en vigueur le 1er mars 2018. Au 24 septembre 2021, onze États l'ont ratifiée et quinze autres l'ont signée.

La ministre souligne que la lutte contre le trafic d'organes est une question importante pour tous les pays. D'une part, le trafic d'organes constitue une grave violation des droits de l'homme, et, d'autre part, il présente des risques pour la santé du receveur, du donneur, mais aussi pour la santé publique, par exemple lorsque les receveurs sont infectés par le virus de l'hépatite ou du SIDA, ou par des bactéries résistantes.

Le trafic d'organes est un problème international auquel sont confrontés de nombreux pays et qui peut revêtir différentes formes. Les pays les plus fréquemment cités sont l'Égypte, le Pakistan, l'Inde, les Philippines et la Turquie. Mais il y a aussi des cas en Europe ou aux États-Unis.

En outre, l'internet et les réseaux sociaux offrent aux trafiquants des possibilités infinies de recruter des donneurs et des receveurs. En Espagne et en Roumanie, par exemple, de nombreux reins sont proposés sur Facebook dans le but de rembourser des dettes.

Nous ne pouvons donc que constater l'importance d'agir dans ce domaine.

La ministre souligne que lorsque le trafic d'organes implique des donneurs vivants contraints, trompés ou abusés, il se recoupe avec la traite des êtres humains.

Si, depuis une trentaine d'années, notre pays s'est fortement engagé dans la lutte contre la traite, la Belgique,

DAMES EN HEREN,

Uw commissie heeft dit wetsontwerp besproken tijdens haar vergadering van 28 september 2021.

I. — INLEIDENDE UITEENZETTING

Mevrouw Sophie Wilmès, vice-eersteminister en minister van Buitenlandse Zaken, Europese Zaken en Buitenlandse Handel, en de Federale Culturele Instellingen, licht toe dat het Verdrag van de Raad van Europa tegen de handel in menselijke organen voor ondertekening werd opengesteld in Santiago de Compostella op 25 maart 2015. Het Verdrag staat ook open voor ondertekening door derde staten.

Samen met dertien andere staten heeft België het Verdrag in 2015 ondertekend. Het is in werking getreden op 1 maart 2018. Op 24 september 2011 werd het door elf staten geratificeerd en door nog vijftien andere ondertekend.

De minister geeft aan dat de bestrijding van de orgaanhandel een belangrijke aangelegenheid is voor alle landen. Enerzijds is orgaanhandel een ernstige schending van de mensenrechten. Anderzijds houdt het risico's in voor de gezondheid van de ontvanger, van de donor, maar ook voor de volksgezondheid bijvoorbeeld wanneer ontvangers besmet worden met hepatitis of aids, of resistente bacteriën.

Orgaanhandel is een internationaal probleem dat zich in vele landen voordoet en verschillende vormen kan aannemen. De landen die het vaakst worden genoemd zijn Egypte, Pakistan, India, de Filippijnen en Turkije. Maar er zijn ook gevallen in Europa of in de VS.

Bovendien bieden het internet en de sociale netwerken de trafikanten eindeloze mogelijkheden om donoren en ontvangers te ronselen. In Spanje en Roemenië bijvoorbeeld worden op Facebook veel nieren aangeboden om schulden af te lossen.

Het is dus duidelijk dat er absoluut moet worden opgetreden.

De minister benadrukt dat de orgaanhandel wordt gelijkgesteld met mensenhandel wanneer de slachtoffers levende donoren zijn die worden gedwongen, bedrogen of misbruikt.

België toont al een dertigtal jaar een krachtig engagement in de strijd tegen mensenhandel, maar heeft

représentée par le SPF Justice et le SPF Santé publique, a été aussi très active lors de la négociation de la Convention contre le trafic d'organes.

La Convention examinée constitue le 1er instrument international juridiquement contraignant relatif au trafic d'organes. Elle a pour objectif de prévenir et de lutter contre les prélèvements illicites d'organes et contre l'utilisation de ces organes notamment dans un but de transplantation ou de recherche, ainsi que contre le courtage d'organes et la corruption pour faciliter ces pratiques.

Elle vise aussi à protéger les droits des victimes, complémentirement à la Convention de Varsovie du Conseil de l'Europe relative à la traite des êtres humains.

Au niveau bioéthique, d'autres instruments européens et internationaux avaient déjà abordé la problématique du trafic d'organes. Il s'agissait de condamner certains comportements tels que la commercialisation de parties du corps, d'encadrer la pratique de la transplantation sur le plan médical, de définir les droits des donneurs et ceux des bénéficiaires de greffes, ou encore d'harmoniser les normes de qualité et de traçabilité, pour éviter les abus.

La ministre souligne que la Convention vient donc compléter le contexte normatif international et européen existant aux niveaux pénal et bioéthique.

La problématique du trafic d'organes est connue de la communauté internationale, vu le ratio entre l'offre et la demande d'organes plus ou moins important en fonction des États.

Par ailleurs, l'instrument est important pour aider les pays très touchés par le trafic d'organes – souvent très pauvres, instables ou ravagés par la corruption – en permettant de poursuivre les médecins et les courtiers ou intermédiaires, qui sont généralement des ressortissants de pays développés.

L'adoption de la Convention du Conseil de l'Europe est une étape importante dans la lutte contre le trafic d'organes. Elle encouragera la Belgique à continuer à sensibiliser les secteurs médical et scientifique par rapport à leurs responsabilités. Elle encouragera également notre pays à prendre des initiatives de manière à ce que les receveurs potentiels prennent conscience du caractère illégal et de la dangerosité du trafic d'organes, notamment pour leur santé.

zich via de FOD Justitie en de FOD Volksgezondheid, Veiligheid van de voedselketen en Leefmilieu ook altijd heel actief opgesteld tijdens de onderhandelingen in het raam van het Verdrag tegen de orgaanhandel.

Het voorliggende Verdrag is het eerste internationale en juridisch bindende instrument inzake orgaanhandel. Het beoogt de preventie en bestrijding van het ongeoorloofd wegnemen van organen en van het gebruik ervan (met name voor transplantatie of onderzoek), alsook van het makelaarschap in organen en van de omkoping om die praktijken in de hand te werken.

Het Verdrag beoogt ook de bescherming van de rechten van de slachtoffers, in aanvulling op het Verdrag van Warschau van de Raad van Europa betreffende de mensenhandel.

Wat het bio-ethische aspect betreft, is de orgaanhandel eerder ook al in andere Europese en internationale instrumenten aan bod gekomen. Daarbij was het de bedoeling bepaalde handelingen, zoals de commercialisering van lichaamsdelen, te veroordelen en de transplantatiepraktijk op medisch vlak aan regels te onderwerpen, de rechten van de donoren en van de ontvangers te bepalen of de normen inzake kwaliteit en traceerbaarheid te harmoniseren, teneinde misbruiken te voorkomen.

De minister benadrukt dat het Verdrag dus een strafrechtelijke en bio-ethische aanvulling vormt op de bestaande internationale en Europese normatieve context.

Gezien de verhouding tussen vraag en aanbod van organen, die naar gelang van de staten meer of minder groot is, is de internationale gemeenschap zich bewust van het probleem van de orgaanhandel.

Voorts is dit Verdrag een belangrijk instrument om hulp te bieden aan de landen die het meest te maken hebben met orgaanhandel, waarbij het vaak gaat om heel arme, onstabiele of door corruptie geteisterde landen. Het Verdrag maakt het immers mogelijk artsen en makelaars of tussenpersonen, die vaak onderdanen van ontwikkelde landen zijn, te vervolgen.

De goedkeuring van het Verdrag van de Raad van Europa is een belangrijke stap in de strijd tegen de orgaanhandel. Het zal België aanmoedigen om de medische en wetenschappelijke sector op hun verantwoordelijkheid te blijven wijzen. Het zal België ook aanmoedigen om initiatieven te nemen om potentiële ontvangers bewust te maken van de illegaliteit en de gevaren van de orgaanhandel, met name voor hun gezondheid.

D'autre part, la ratification de la Convention permettra à la Belgique de confirmer, au niveau international, son rôle important dans la lutte contre le trafic d'êtres humains et le trafic d'organes. La Belgique a joué un rôle très actif dans les négociations relatives à la Convention.

La ratification permettra également à la Belgique de participer aux activités du Comité des États parties à la Convention. La Belgique pourra ainsi contribuer à l'harmonisation des faits punissables et au développement de la coopération policière et judiciaire entre les États parties. Cela contribuera également à améliorer la transparence et l'accès équitable aux services de transplantation dans ces États. Enfin, l'échange d'informations entre les États permettra de mieux comprendre cette nouvelle forme de criminalité en expansion.

Au niveau belge, cette Convention est dite "non mixte", ce qui n'implique des obligations que pour l'État fédéral.

Sur le plan législatif, la ministre rappelle que la loi 22 mai 2019 a déjà mis le droit belge en conformité. Elle a inséré de nouvelles infractions dans notre code pénal et a adapté la procédure pénale pour étendre la compétence extraterritoriale des juridictions belges et permettre les écoutes téléphoniques. Il est utile de souligner que cette loi a été élaborée par le SPF Justice et le SPF Santé public avec le concours notamment de magistrats spécialisés en traite des êtres humains, de praticiens de la transplantation et d'un professeur de l'Université d'Anvers spécialisé en trafic d'organes.

En ce qui concerne la compétence extraterritoriale, la ministre attire l'attention sur le choix opéré par le législateur belge, qui a estimé qu'il était important d'aller au-delà de ce qui est prescrit dans la Convention. Celle-ci exige que les États parties se déclarent compétents lorsque les auteurs du trafic d'organes sont des ressortissants nationaux ou des résidents de leur pays. Les pays les plus touchés par le tourisme de transplantation ne sont en effet pas en mesure de poursuivre les auteurs étrangers de trafic d'organes sur leur territoire.

Le législateur belge a jugé opportun de prévoir une compétence extraterritoriale universelle des tribunaux belges pour le trafic d'organes obtenus contre rémunération, compte tenu du large consensus international sur la non-commercialisation du corps humain et de ses

Anderzijds kan België door de ratificatie van het Verdrag op internationaal niveau zijn belangrijke rol in de strijd tegen de mensenhandel en de orgaanhandel bevestigen. België land heeft een zeer actieve rol gespeeld bij de onderhandelingen over het Verdrag.

Door de ratificatie zal België kunnen deelnemen aan de activiteiten van het Comité van de Staten die Partij zijn bij het Verdrag. België zal aldus kunnen bijdragen tot de harmonisatie van de strafbare feiten en tot de ontwikkeling van de politieke en justitiële samenwerking tussen de verdragsluitende staten. Dit zal ook bijdragen tot een betere transparantie en billijke toegang tot transplantatiediensten in deze staten. Tenslotte zal het door de uitwisseling van informatie tussen de staten mogelijk worden een beter inzicht te krijgen in deze nieuwe en toenemende vorm van criminaliteit.

Op Belgisch vlak geldt dit Verdrag als een zogenaamd "niet-gemengd" Verdrag, wat inhoudt dat de verplichtingen alleen voor de Federale Staat gelden.

Wat het wetgevende aspect betreft, wijst de minister erop dat het Belgische recht reeds in overeenstemming werd gebracht via de wet van 22 mei 2019. Bij die wet werden nieuwe strafbare feiten in het Belgische strafwetboek opgenomen en werd de strafrechtelijke procedure aangepast, teneinde de extraterritoriale bevoegdheid van de Belgische rechtscollèges uit te breiden en telefoontaps toe te staan. Er dient op te worden gewezen dat die wet werd uitgewerkt door de FOD Justitie en de FOD Volksgezondheid, Veiligheid van de voedselketen en Leefmilieu, met de medewerking van onder meer magistraten die gespecialiseerd zijn in mensenhandel, beroepsbeoefenaars die transplantaties uitvoeren en een hoogleraar van de Universiteit Antwerpen die gespecialiseerd is in orgaanhandel.

Wat de extraterritoriale bevoegdheid betreft, vestigt de minister de aandacht op de keuze van de Belgische wetgever. De wetgever achtte het van belang verder te gaan dan wat in het Verdrag wordt voorgeschreven. Het verdrag verplicht de staten die partij zijn zich bevoegd te verklaren wanneer de daders van organenhandel onderdanen of ingezetenen zijn. De landen die het meest te lijden hebben van transplantatietoerisme zijn namelijk niet in staat om buitenlandse daders van orgaanhandel op hun grondgebied te vervolgen.

De Belgische wetgever achtte het passend te voorzien in een universele extraterritoriale bevoegdheid van de Belgische rechtbanken voor de handel in organen die tegen vergoeding zijn verkregen, gelet op de brede internationale consensus over de niet-commercialisering

parties. Cette compétence existe déjà depuis 2005 dans le domaine de la traite des êtres humains.

La loi contient par conséquent une modification de l'article 10ter du Titre préliminaire au Code de procédure pénale. Cet article ne prévoit pas de condition de nationalité ni de double incrimination. La présence de l'auteur sur le territoire belge avant l'engagement des poursuites est toutefois nécessaire pour que celles-ci soient recevables.

En conclusion, l'adoption de ce projet de loi confirmera l'engagement ferme de la Belgique contre l'instrumentalisation des personnes plus démunies. Il démontrera également la solidarité de la Belgique avec les pays plus largement confrontés à ces pratiques clairement inadmissibles.

II. — DISCUSSION

A. Questions et observations des membres

Mme Kathleen Depoorter (N-VA) considère que la problématique du trafic d'organes humains est importante mais aussi délicate.

La membre rappelle que l'on avait franchi une étape importante en 2019 lorsqu'à l'initiative de sa collègue, Mme Van Peel, le Code pénal belge fut modifié pour sanctionner lourdement ce trafic d'organes humains. Étaient notamment érigés en infraction:

- le prélèvement illégal d'un organe;
- l'utilisation volontaire à quelque fin que ce soit (transplantation, découpage, recherche, exposition...) d'un organe dont l'auteur connaît l'origine illicite;
- la sollicitation et le recrutement d'un donneur ou d'un receveur d'organes en vue d'un profit ou d'un avantage comparable;
- toute mesure rendant public le besoin ou la disponibilité d'organes qui a pour but d'offrir ou de rechercher un profit ou un avantage comparable.

Ces différents aspects doivent continuer de retenir l'attention car ce trafic illégal d'organes humains continue d'exister et doit donc être combattu.

van het menselijk lichaam en zijn bestanddelen. Deze bevoegdheid bestaat al sinds 2005 op het gebied van mensenhandel.

De wet bevat dan ook een wijziging van artikel 10ter van de voorafgaande titel van het wetboek van strafvordering. Dit artikel voorziet niet in een nationaliteitsvereiste of in dubbele strafbaarheid. De aanwezigheid van de dader op Belgisch grondgebied vóór het instellen van de vervolging is echter noodzakelijk om de vervolging ontvankelijk te maken.

Tot slot zal België met de aanneming van dit wetsontwerp blijk geven van zijn vastberadenheid om de instrumentalisering van de meest behoeftigen aan te pakken, alsmede van zijn solidariteit met de landen die op brede schaal met die zonder meer ongeoorloofde praktijken te maken krijgen.

II. — BESPREKING

A. Vragen en opmerkingen van de leden

Mevrouw Kathleen Depoorter (N-VA) is van mening dat de handel in menselijke organen een belangrijk maar ook heikel vraagstuk is.

Het lid herinnert eraan dat in 2019 al een belangrijke stap is gezet. Op initiatief van haar collega, mevrouw Van Peel, werd het Belgische strafwetboek bijgestuurd om dergelijke handel in menselijke organen zwaar te kunnen bestraffen. Sindsdien zijn onder meer de volgende handelingen strafrechtelijk strafbaar:

- het onwettig wegnemen van een orgaan;
- het vrijwillige gebruik, voor eender welk doel (transplantatie, decoupage, onderzoek, expositie enzovoort), van een orgaan waarvan de dader de ongeoorloofde oorsprong kent;
- de benadering en werving van een orgaandonor of -ontvanger met het oog op een profijt of een vergelijkbaar voordeel;
- elke maatregel waarbij de behoefte aan of de beschikbaarheid van organen onder de aandacht wordt gebracht om een profijt of een vergelijkbaar voordeel aan te bieden of te behalen.

Al die aspecten moeten blijvend in de gaten worden gehouden. Illegale handel in menselijke organen bestaat immers nog altijd en moet dus worden bestreden.

La membre considère aussi qu'il faut des campagnes de sensibilisation et de prévention à destination de potentiels patients qui sont tentés de se rendre à l'étranger. Quelles sont les mesures prises par la ministre en la matière?

Mme Annick Ponthier (VB) considère que le trafic d'organes humains est malheureusement toujours d'actualité dans de nombreux pays. Il faut donc non seulement reconnaître cette problématique mais aussi œuvrer au niveau international pour faire cesser de telles pratiques.

La ratification de la présente convention constitue à cet égard un pas important dans cette lutte.

La membre souhaite néanmoins des précisions sur les éléments suivants:

— la République tchèque est le seul État à avoir formulé la réserve suivante: "Conformément à l'article 30, paragraphe 2, de la Convention, la République tchèque se réserve le droit d'appliquer l'article 5 de la Convention, dans le cas d'organes prélevés sur une personne décédée, uniquement aux infractions commises dans un but d'enrichissement personnel ou d'enrichissement de tiers.". Pour quelles raisons? Quelle est la position de la Belgique face à cette réserve?

— le "*China tribunal*", un groupe de juristes et de chercheurs se présentant comme un tribunal indépendant, considère qu'il existe suffisamment de preuves qui indiquent que le prélèvement forcé d'organes sur des prisonniers d'opinion est pratiqué depuis longtemps en Chine et concerne un nombre très important de victimes. La ministre dispose-t-elle d'informations quant au nombre de transplantations opérées éventuellement en Belgique avec des organes prélevés illégalement? Des recherches sont-elles en cours sur ce sujet?

— le Conseil d'État relève dans son avis qu'en tout état de cause plusieurs dispositions de la Convention de Compostelle impliquent les compétences des Communautés. Une concertation avec ces dernières doit donc avoir lieu. Qu'en est-il?

B. Réponses

La ministre rappelle tout d'abord que les traités sont négociés et suivis par les différents SPF compétents même si effectivement il revient à la ministre des Affaires étrangères de les présenter en vue de leur assentiment par la Chambre des représentants.

Daarnaast is het lid van mening dat er nood is aan bewustmakings- en preventiecampagnes ten behoeve van potentiële patiënten die geneigd zouden kunnen zijn hun heil in het buitenland te zoeken. Welke maatregelen zal de minister ter zake nemen?

Mevrouw Annick Ponthier (VB) stelt vast dat de handel in menselijke organen jammer genoeg nog altijd welig tiert in veel landen. Deze problematiek moet dus niet alleen worden erkend, ook is er nood aan inspanningen op internationale schaal om dergelijke praktijken een halt toe te roepen.

De ratificatie van dit Verdrag is dan ook een belangrijke stap in het kader van die strijd.

Toch wil het lid graag enige toelichting over de volgende elementen:

— de Tsjechische Republiek is de enige Staat die het volgende voorbehoud heeft gemaakt: "Overeenkomstig artikel 30, paragraaf 2, van het Verdrag, behoudt de Tsjechische Republiek zich het recht voor om artikel 5 van het Verdrag, in het geval van organen die zijn weggenomen bij een overleden persoon, enkel toe te passen op de strafbare feiten gepleegd met persoonlijke verrijking of verrijking van derden als oogmerk.". Waarom maakt het dat voorbehoud? Hoe staat België tegenover dat voorbehoud?

— volgens het "*Chinatribunaal*", een groep juristen en onderzoekers die zich als een onafhankelijk tribunaal opwerpen, zijn er voldoende bewijzen dat in China al sinds lang organen onder dwang worden weggenomen bij dissidenten, en dat die praktijk al menig slachtoffer heeft gemaakt. Beschikt de minister over informatie over het aantal transplantaties die eventueel in België zijn uitgevoerd met illegaal weggenomen organen? Wordt daar onderzoek naar gedaan?

— de Raad van State heeft in zijn advies opgemerkt dat meerdere bepalingen van het Verdrag van Compostella ook de bevoegdheden van de gemeenschappen betreffen. Met die laatste moet dus overleg worden gepleegd. Wat is daarvan aan?

B. Antwoorden

De minister herinnert er in de eerste plaats aan dat de respectievelijk bevoegde federale overheidsdienst over een Verdrag de onderhandelingen voert en een Verdrag ook opvolgt, maar dat het inderdaad de minister van Buitenlandse Zaken toekomt de verdragen aan de Kamer van volksvertegenwoordigers voor te stellen opdat die laatste ermee zou instemmen.

En ce qui concerne d'éventuelles données sur les transplantations d'organes prélevés illégalement, la ministre interrogera les SPF Justice et SPF Santé publique compétents. Dans le même ordre d'idées, la ministre transmettra au ministre de la Santé la préoccupation de Mme Depoorter en ce qui concerne les mesures prises en termes de sensibilisation et de prévention à destination du public.

En ce qui concerne la réserve émise par la République tchèque à l'article 5 de la Convention, *Mme Claire Huberts, attachée juriste à la Direction générale de la Législation, des Libertés et des Droits fondamentaux au SPF Justice*, précise qu'il n'a jamais été question de permettre aux États de subordonner l'infraction d'utilisation d'organes prélevés de manière illicite au but de lucre. L'introduction du but de lucre dans l'incrimination établie à l'article 5 revient à y ajouter un élément constitutif non autorisé par le traité sur la base de l'article 30 de la Convention. Dans la mesure où cette réserve risque d'être copiée par d'autres États, la Belgique considère qu'il importe de la contester et d'adopter une position identique face à toutes les réserves similaires qui seraient ultérieurement déposées par des États. En conséquence, le gouvernement du Royaume de Belgique fait objection à la réserve susmentionnée formulée par la République tchèque le 25 mars 2015. Cette objection ne fait pas obstacle à l'entrée en vigueur de la Convention entre le Royaume de Belgique et la République tchèque. La Convention entrera donc en vigueur entre les deux États sans pour autant que la République tchèque tire bénéfice de cette réserve.

En ce qui concerne les compétences des entités fédérées, Mme Huberts rappelle que la convention est, sur le plan interne belge, un traité exclusivement fédéral. Cette qualification a été donnée une première fois par le Groupe des Traités mixtes en septembre 2014 en vue de la signature de l'instrument. Par la suite, le Conseil d'État a cependant soulevé trois points qui relèveraient de la compétence des entités fédérées: les mesures de protection de la jeunesse, l'assistance des victimes dans leur rétablissement psychologique et social, et l'organisation d'un système interne transparent pour la transplantation d'organes humains.

Mme Huberts souligne toutefois que la Convention contre le trafic d'organes a été rédigée à la suite de la Convention Medicrime (contrefaçon des médicaments) et elle en reprend de nombreuses dispositions. Or, la Convention Medicrime a été qualifiée de traité non mixte, en dépit de l'avis du Conseil d'État.

De minister zal de bevoegde federale overheidsdiensten Justitie en Volksgezondheid, Veiligheid van de voedselketen en Leefmilieu bevragen omtrent eventueel beschikbare gegevens over transplantaties van illegaal weggenomen organen. In aansluiting daarop zal de minister de minister van Volksgezondheid in kennis stellen van de bekommernis die bij mevrouw Depoorter leeft aangaande bewustmakings- en preventiemaatregelen ten behoeve van het brede publiek.

Betreffende het voorbehoud van de Tsjechische Republiek bij artikel 5 van het Verdrag stelt *mevrouw Claire Huberts, juridisch attaché bij het Directoraat-generaal Wetgeving en Fundamentele Rechten en Vrijheden bij de FOD Justitie*, dat het nooit de bedoeling is geweest om de staten de mogelijkheid te bieden om het strafbaar feit van het gebruik van de illegaal bij een donor weggenomen organen afhankelijk te stellen van het winstoogmerk. De toevoeging van het winstoogmerk aan de op grond van artikel 5 strafbaar gestelde feiten komt neer op de toevoeging van een bestanddeel dat het Verdrag niet toestaat op grond van artikel 30. Omdat de kans bestaat dat dit voorbehoud wordt overgenomen door andere staten, vindt België het belangrijk er bezwaar tegen te maken en eenzelfde houding aan te nemen ten aanzien van alle soortgelijke voorbehouden die staten later zouden kunnen neerleggen. Bijgevolg maakt de regering van het Koninkrijk België bezwaar tegen het voornoemde voorbehoud dat de Tsjechische Republiek op 25 maart 2015 heeft geformuleerd. Dit bezwaar belet de inwerkingtreding van het Verdrag tussen het Koninkrijk België en de Tsjechische Republiek niet. Het Verdrag zal dus tussen beide Staten in werking treden zonder de baat van dit voorbehoud voor de Tsjechische Republiek.

Inzake de bevoegdheden van de deelstaten wijst mevrouw Huberts erop dat het Verdrag naar intern Belgisch recht een exclusief federale materie betreft. De werkgroep gemengde verdragen heeft die kwalificatie een eerste keer gegeven in september 2014, met het oog op de ondertekening van het instrument. De Raad van State heeft daarna echter gewezen op drie punten die tot de bevoegdheid van de deelstaten zouden behoren: de jeugdbeschermingsmaatregelen, de hulp aan de slachtoffers bij hun psychologisch en sociaal herstel en de organisatie van een transparant intern systeem voor de transplantatie van menselijke organen.

Mevrouw Huberts benadrukt echter dat het Verdrag tegen de handel in menselijke organen werd opgesteld na het Medicrime-verdrag (namaak van geneesmiddelen) en het neemt tal van bepalingen ervan over. Het Medicrime-verdrag werd evenwel als niet-gemengd verdrag gekwalificeerd, ondanks het advies van de Raad van State.

Le 24 janvier 2019, le Groupe des traités mixtes a confirmé la qualification de traité non mixte. Les compétences des entités fédérées sont marginales et la Convention sur le trafic d'organes ne leur impose pas d'obligations spécifiques:

— ainsi, les victimes de trafic d'organes humains sont également des victimes de traites des êtres humains, victimes de coups et blessures (prélèvements) ou encore victimes d'infractions aux lois bioéthiques;

— l'article 12 de la convention vise les sanctions pénales applicables aux personnes pénalement responsables; il s'agit des adultes et des mineurs de plus de seize ans qui ont fait l'objet d'une procédure de des-saisissement. La convention ne porte donc pas sur la compétence des communautés en matière de protection de la jeunesse puisque les sanctions ne visent pas des mineurs ayant commis des infractions;

— l'article 21 de la convention porte sur la création d'un système transparent et équitable d'attribution des organes, l'échange d'informations sur les infractions entre autorités, l'information sur et la formation au trafic d'organes des professionnels de la santé et des agents (de police, des douanes, ...). Il a été considéré que la Convention contre le trafic d'organes porte essentiellement sur les normes de qualité et non sur les normes d'encadrement et de fonctionnement technique (compétences des entités fédérées). Or, d'une manière générale, le Conseil d'État a également confirmé dans son avis n° 56.317/2 du 24 septembre 2014 que la transplantation d'organes est bien une compétence de l'État fédéral.

Enfin, Mme Huberts indique que des actions de sensibilisation et d'information seront nécessaires. De telles actions ont déjà eu lieu par le passé notamment par des campagnes de sensibilisation à la traite des êtres humains qui prend différentes formes y compris le prélèvement illicite d'organes. La pandémie de COVID-19 a toutefois retardé le déploiement de nouvelles campagnes.

C. Réplique

Mme Kathleen Depoorter (N-VA) s'étonne que la ministre ne fût pas informée de ce qu'il y avait déjà eu une campagne de sensibilisation et de prévention à destination de potentiels patients. Elle pointe le manque de concertation entre les 3 ministres concernés par la présente convention. En tous les cas, la pandémie de

Op 24 januari 2019 heeft de werkgroep gemengde verdragen de kwalificatie als niet-gemengd verdrag bevestigd. De bevoegdheden van de deelstaten zijn marginaal en het Verdrag tegen de handel in menselijke organen legt hun geen specifieke verplichtingen op:

— zo zijn de slachtoffers van de handel in menselijke organen ook slachtoffers van mensenhandel, slachtoffers van opzettelijke slagen en verwondingen (wegnemingen) en slachtoffers van schendingen van de bio-ethische wetten;

— artikel 12 van het Verdrag beoogt de strafrechtelijke sancties die van toepassing zijn op de strafrechtelijk aansprakelijke personen; het gaat om de volwassenen en de jongeren vanaf 16 jaar tegen wie een procedure tot uithandengeving werd ingesteld. Het Verdrag heeft dus geen betrekking op de bevoegdheid van de gemeenschappen inzake jeugdbescherming, aangezien de sancties niet gericht zijn op minderjarigen die strafbare feiten hebben gepleegd;

— artikel 21 van het Verdrag voorziet in een transparant en eerlijk systeem voor de toewijzing van organen, de uitwisseling van informatie over de strafbare feiten tussen autoriteiten, de informatie over en de vorming van gezondheidswerkers en agenten (politie, douane enzovoort). Er werd geoordeeld dat het Verdrag tegen de orgaanhandel zich toespitst op de kwaliteitsnormen, maar niet op de normen inzake omkadering en technische werking (bevoegdheid van de deelstaten). Op algemene wijze wordt in advies nr. 56.317/2 van de Raad van State van 24 september 2014 evenwel ook bevestigd dat de transplantatie van organen wel degelijk een bevoegdheid van de Federale Staat is.

Tot slot wijst mevrouw Huberts erop dat bewustmakings- en voorlichtingsacties nodig zullen zijn. Dergelijke acties hebben in het verleden al plaatsgevonden, met name via bewustmakingscampagnes over de mensenhandel, die uiteenlopende vormen kan aannemen, waaronder de ongeoorloofde wegneming van organen. Het opzetten van nieuwe campagnes heeft echter vertraging opgelopen als gevolg van de COVID-19-pandemie.

C. Repliek

Mevrouw Kathleen Depoorter (N-VA) is verwonderd dat de minister er niet van op de hoogte werd gebracht dat er al een bewustmakings- en preventiecampagne gericht op potentiële patiënten heeft plaatsgevonden. Ze benadrukt het gebrek aan overleg tussen de 3 bij dit Verdrag betrokken ministers. In ieder geval kan

COVID-19 ne peut justifier le peu d'actions en la matière entre 2015 et 2019.

III. — VOTES

Les articles 1 et 2 sont successivement adoptés à l'unanimité.

L'ensemble du projet de loi est adopté par vote nominatif à l'unanimité.

Le résultat du vote nominatif est le suivant:

Ont voté pour:

N-VA: Darya Safai, Kathleen Depoorter;
Ecolo-Groen: Samuel Cogolati, Guillaume Defossé;
PS: Malik Ben Achour, André Flahaut;
VB: Annick Ponthier, Ellen Samyn;
MR: Michel De Maegd, Katrin Jadin;
CD&V: Els Van Hoof;
PVDA-PTB: Steven De Vuyst;
Open Vld: Goedele Liekens;
Vooruit: Vicky Reynaert.

Ont voté contre: nihil.

Se sont abstenus: nihil.

La rapporteur,

Michel DE MAEGD

La présidente,

Els VAN HOOFF

de COVID-19-pandemie niet rechtvaardigen dat er tussen 2015 en 2019 zo weinig acties op dit gebied plaatsvonden.

III. — STEMMINGEN

De artikelen 1 en 2 worden achtereenvolgens eenparig aangenomen.

Het gehele wetsontwerp wordt bij naamstemming eenparig aangenomen.

Het resultaat van de naamstemming is als volgt:

Hebben voorgestemd:

N-VA: Darya Safai, Kathleen Depoorter;
Ecolo-Groen: Samuel Cogolati, Guillaume Defossé;
PS: Malik Ben Achour, André Flahaut;
VB: Annick Ponthier, Ellen Samyn;
MR: Michel De Maegd, Katrin Jadin;
CD&V: Els Van Hoof;
PVDA-PTB: Steven De Vuyst;
Open Vld: Goedele Liekens;
Vooruit: Vicky Reynaert.

Hebben tegengestemd: nihil.

Hebben zich onthouden: nihil.

De rapporteur,

Michel DE MAEGD

De voorzitter,

Els VAN HOOFF